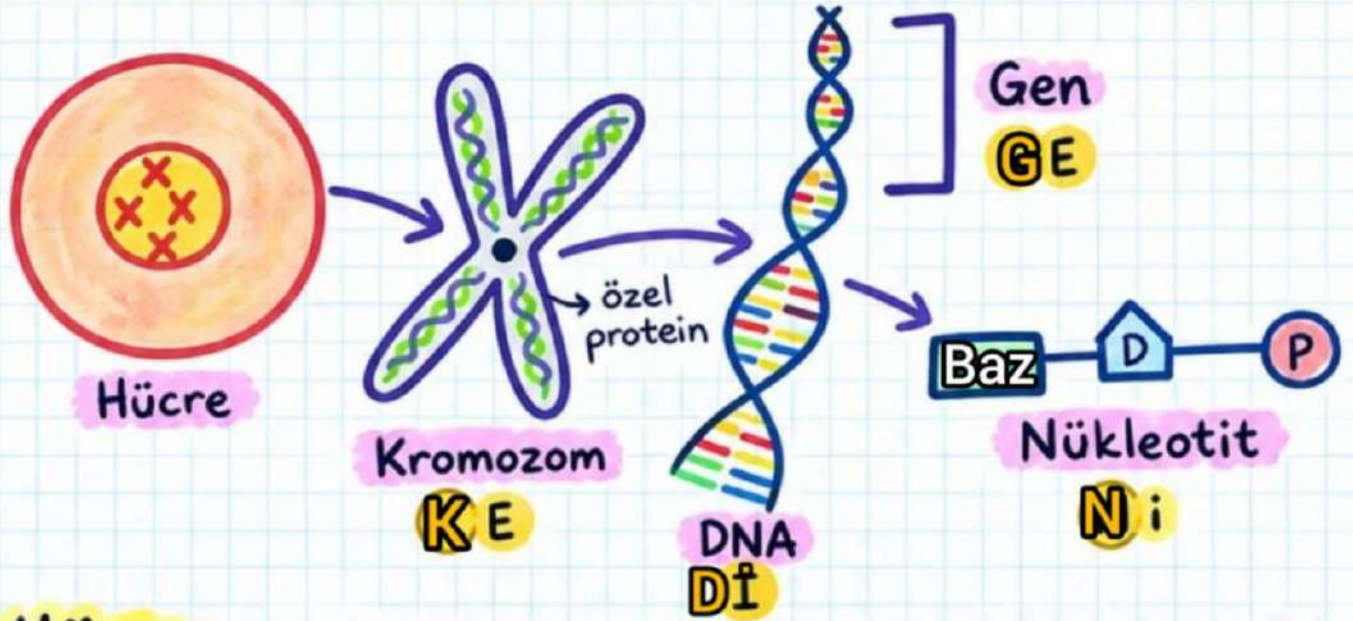

2. ÜNİTE DNA VE GENETİK KOD

1- DNA VE GENETİK KOD

Hücre: Canlıların en küçük yapı birimidir. Merkezinde bulunan **çekirdek** hücrenin kalıtım ve yönetim merkezidir. Çekirdeğin etrafındaki **sitoplazma** % 90 sudan oluşmuştur. Yaşam-sal faaliyetleri gerçekleştiren organelleri bulundurur. Hücre-yi saran **hücre zarı** ise hücreye şekil verir, seçici geçir-gendir.

Kromozom: DNA'nın etrafının özel proteinler ile kaplanması ile **kromatinler** oluşur. Kromatinlerin kısalıp kalınlaşması ile de **kromozomlar** oluşur. Kromozom ile ilgili bazı özellikler şun-lardır:

- ★ Hücre bölünmesi esnasında görülür. X şekline benzer.
  - ★ Her canlı türünde belirli sayıda kromozom bulunur.
  - ★ Kromozom sayısının canlının gelişmişliği ile ilgisi yoktur.
- ör; eğrelti otu: 500   insan: 46

★ Farklı türe ait canlıların kromozom sayısı aynı olabilir..
ör; İnsan : 46 , mali balığı : 46 (Soğan : 16 , güvercin : 16)

★ Kromozom sayısının bilinmesi türün özellikleri hakkında bilgi vermez.

Bazı canlı türlerinin kromozom sayıları:

Erik : 48

Fare : 40

Eğrelti otu : 500

Tavuk : 78

Patates : 48

Fil : 56

İnsan : 46

Soğan : 16

Not: İnsanlarda ;
vücut hücresinde 46
kromozom vardır.

DNA: Deoksiribo Nükleik Asit

- ★ Kromozomlar içinde bulunan dev yönetici moleküldür.
- ★ Canlıların tüm kalıtsal bilgilerini üzerinde taşır. Gri, bay, uzunluğu, göz rengi, saç rengi, kan grubu...
- ★ Çift zincirli ve sarmal yapıdadır. Şifreleyicidir.
- ★ Hücre içinde beslenme, solunum, boşaltım, üreme gibi yaşamsal faaliyetleri kontrol eder.
- ★ Bakteriler gibi çekirdeği olmayan bazı canlı türlerinde sitoplazmada bulunur.

NOT: DNA'nın yapısı ilk kez James Watson ve Francis Crick tarafından modellenmiştir.

GEN: DNA üzerinde bulunan, belirli görevleri içeren birimlerdir. Genler kalıtsal bilginin Ckan grubu, ten rengi, göz rengi....) nesilden nesile aktarılmasını sağlarlar.

DİKKAT: Genler, DNA'nın görev birimidir.

Nükleotitler, DNA'nın yapı birimidir.

➤ **NÜKLEOTİD:** Bir araya gelip genleri oluştururlar. ➤

➤ Nükleotidi Oluşturan Yapılar ➤

Organik Baz

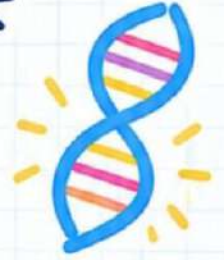
- Adenin (A)
- Sitozin (C veya S)
- Guanin (G)
- Timin (T)

Şeker

- 5 C'lu deoksiriboz şekeri

Fosfat

- (P)

- ★ Tüm nükleotidlerin yapısında **fosfat** ve **şeker** vardır.
- ★ Nükleotidler yapılarındaki **organik bazlara** göre adlandırılırlar.
- ★ Tüm canlılarda 4 çeşit nükleotid bulunmasına rağmen, nükleotidlerin **sayı sıra** ve **dizilimindeki** farklılıklar **genetik çeşitlilik** sağlar.
- ★ DNA zincirinde **adenin** nükleotid karşısına **timin** nükleotid gelirken, **sitozin** nükleotid karşısına **guanin** nükleotid gelir.
- ★ $\left. \begin{matrix} A = T \\ G = C \end{matrix} \right\}$ Adenin ve Timin arasında **2 hidrajen bağı**, guanin ve sitozin arasında **3 hidrajen bağı** vardır.
- ★ Bir DNA molekülünde **adenin** nükleotid sayısı, **timin** nükleotid sayısına, **sitozin** nükleotid sayısı, **guanin** nükleotid sayısına eşittir.

★ $\text{Toplam nükleotid sayısı} = \text{Toplam fosfat sayısı} = \text{Toplam şeker sayısı} = \text{Toplam organik baz}$

Adenin Nükleotid

Timin Nükleotid

Guanin Nükleotid

Sitozin Nükleotid

DNA'NIN KENDİNİ EŞLEMESİ

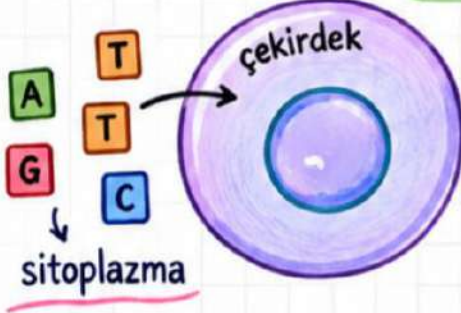
Hücre bölünmesi öncesinde DNA kendisini eşleyerek bir kopya oluşturur ve hücrelere aktarılır.

1. Fermuar Gibi Açılma

1. Fermuar Gibi Açılma: DNA'nın sarmal yapıdaki zincirleri karşılıklı nükleotitlerdeki bağların kopmasıyla bir fermuar gibi ikiye ayrılır.

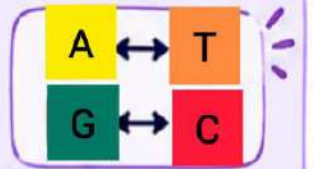
2. Nükleotitlerin Girişi

2. Nükleotitlerin Girişi:

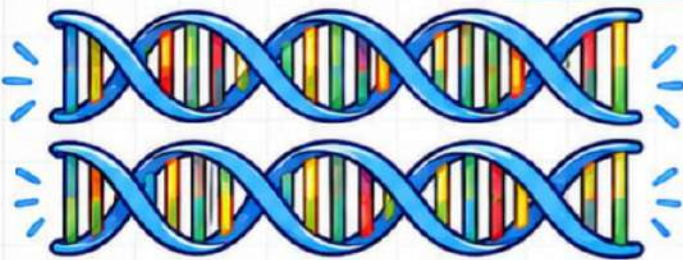
sitoplazmada serbest bulunan nükleotitler çekirdeğin içine girer.

3. Eşleşme Kuralı

3. Eşleşme Kuralı: Ayrılan zincirlerin karşılıklarına uygun nükleotitler gelir. Adenin (A) daima (T) ile, Guanin (G) ise daima Sitozin (C) ile eşleşir.

4. Yeni DNA'lar

Not: Sonuçta oluşan DNA molekülleri birer tane eski zincir birer tane de yeni zincir içerir.

4. Yeni DNA'lar: Eşleşme tamamlandığında, başlangıçtaki DNA ile birebir aynı genetik bilgiye sahip iki yeni DNA molekülü oluşur.